

Конвенција о правима особа са инвалидитетом¹

Преамбула

Државе стране уговорнице ове конвенције,

(а) *Подсећајући* на начела Повеље Уједињених нација којима се признају урођено достојанство и вредност као и једнака и неотуђива права свих чланова људске породице као темељ слободе, правде и мира у свету;

(б) *Имајући у виду* да су Уједињене нације у Општој декларацији о људским правима и Међународним пактовима о људским правима прокламовале и сагласиле се да сваком појединцу припадају сва права и слободе садржане у тим документима, без дискриминације било које врсте;

(ц) *Поново потврђујући* универзалност, недељивост, међузависност и међусобну повезаност свих људских права и основних слобода, као и потребу да се особама са инвалидитетом гарантује пуно уживање тих права и слобода без дискриминације;

(д) *Подсећајући* на Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Међународну конвенцију о уклањању свих облика расне дискриминације, Конвенцију о уклањању свих облика дискриминације жена, Конвенцију против тортуре и других облика окрутног, нехуманог или понижавајућег поступања или кажњавања, Конвенцију о правима детета и на Међународну конвенцију о заштити права свих радника миграната и чланова њихове породице;

(е) *Свесне* да инвалидитет представља концепт који се развија и да инвалидитет произлази из интеракције лица са оштећењима и баријера у понашању и окружењу којима се онемогућава њихово пуно и делотворно учешће у друштву равноправно са другима;

(ф) *Уважавајући* значај начела и општих смерница садржаних у Светском акционом програму за инвалиде и у Стандардним правилима о изједначавању могућности за особе са инвалидитетом у погледу утицаја на унапређење, формулисање и оцењивање политика, планова, програма и акција на националном, регионалном и међународном нивоу како би се још више изједначиле могућности у односу на особе са инвалидитетом;

(г) *Наглашавајући* важност укључивања проблема инвалидитета у релевантне стратегије одрживог развоја као њиховог саставног дела;

(х) *Признајући* такође да дискриминација против било које особе по основу инвалидитета представља повреду урођеног достојанства и вредности људског бића;

(и) *Констатујући* надаље различитост особа са инвалидитетом;

(ј) *Увиђајући* и потребу за унапређењем и заштитом људских права свих особа са инвалидитетом, укључујући оне којима је потребна интензивнија подршка;

(к) *Изражавајући* забринутост због тога што, упркос овим разним инструментима и подухватима, особе са инвалидитетом и даље наилазе на препреке у свом учешћу као равноправни чланови друштва и на кршења њихових људских права у свим деловима света;

---

¹ Службени гласник РС - Међународни уговори, бр. 42/2009.

(л) *Признајући* значај међународне сарадње за побољшање животних услова особа са инвалидитетом у свакој земљи, посебно у земљама у развоју;

(м) *Уважавајући* драгоцене постојеће и потенцијалне доприносе особа са инвалидитетом свеукупној добробити и разноликости њихових заједница, као и да ће остварење пуног уживања људских права и основних слобода од стране особа са инвалидитетом и пуно учешће особа са инвалидитетом довести до јачања њиховог осећања припадности и до значајног напретка хуманог, друштвеног и економског развоја друштва и искорењивања сиромаштва;

(н) *Свесне* и значаја који за особе са инвалидитетом има њихова индивидуална самосталност и независност укључујући слободу сопственог избора;

(о) *Имајући у виду* да особе са инвалидитетом треба да имају прилику да активно учествују у процесима одлучивања о политикама и програмима, укључујући и оне који их се непосредно тичу;

(п) *Забринуте* због тешких услова с којима се суочавају особе са инвалидитетом које су изложене вишеструким и погоршаним облицима дискриминације по основу расе, боје коже, пола, језика, вероисповести, политичког или другог убеђења, националног, етничког, аутохтоног или социјалног порекла, имовинског стања, рођења, животног доба или другог статуса;

(љ) *Констатујући* да често постоји већи ризик да жене и девојке са инвалидитетом, како у породици тако и изван ње, буду изложене насиљу, повреди или злостављању, занемаривању или немарном опхођењу, лошем поступању или експлоатацији;

(р) *Констатујући* да би деца са инвалидитетом требало да у потпуности уживају сва људска права и основне слободе на једнакој основи са другом децом и подсећајући на обавезе у том смислу држава страна уговорница Конвенције о правима детета;

(с) *Наглашавајући* потребу укључивања родне равноправности у све напоре у циљу остварења пуног уживања људских права и основних слобода особа са инвалидитетом;

(т) *Истичући* чињеницу да већина особа са инвалидитетом живи у условима сиромаштва и признајући у том погледу хитну потребу решавања негативног утицаја сиромаштва на особе са инвалидитетом;

(у) *Имајући у виду* да су услови мира и безбедности, засновани на пуном поштовању циљева и начела Повеље Уједињених нација, као и на поштовању применљивих инструмената људских права, неопходни за пуну заштиту особа са инвалидитетом, посебно за време оружаних сукоба и стране окупације;

(в) *Увиђајући* значај доступности физичког, социјалног, економског и културног окружења, здравља и образовања као и информација могућности комуникације, у процесу омогућавања особама са инвалидитетом да у потпуности уживају сва људска права и основне слободе;

(w) *Схватајући* да је појединац, који има обавезе према другим појединцима и према заједници којој он/она припада, дужан да се бори за унапређење и поштовање права признатих у Међународној повељи о људским правима;

(х) *Уверене* да је породица природна и основна групна јединица друштва и да има право на заштиту друштва и државе, као и да би особе са инвалидитетом и чланови њихове породице требало да имају неопходну заштиту и помоћ како би се породицама омогућило да допринесу пуном и једнаком уживању права особа са инвалидитетом;

(у) *Уверене* да ће свеобухватна и интегрална међународна конвенција о унапређењу и заштити права и достојанства особа са инвалидитетом значајно допринети

побољшању озбиљног друштвеног неповољног положаја особа са инвалидитетом и унапредити њихово учешће у цивилним, политичким, економским, друштвеним у културним областима уз једнаке могућности, како у земљама у развоју тако и у развијеним земљама.

Сагласиле су се о следећем:

Члан 1.

Циљ

Циљ ове конвенције је да се унапреди, заштити и осигура пуно и једнако уживање свих људских права и основних слобода свим особама са инвалидитетом и унапреди поштовање њиховог урођеног достојанства.

Особе са инвалидитетом укључују и оне који имају дугорочна физичка, ментална, интелектуална или чулна оштећења која у интеракцији са разним препрекама могу ометати њихово пуно и ефикасно учешће у друштву на једнакој основи са другима.

Члан 2.

Дефиниције

За сврхе ове конвенције:

"Комуникација" подразумева језике, приказ текста, Брајево писмо, тактилну комуникацију, крупна слова, приступ мултимедијима као и писане, аудио, усмене, читачке и аугментативне и алтернативне начине, средства и формате комуникације, укључујући приступ информацијама и комуникационој технологији;

"Језик" подразумева говорни и језик знакова и друге облике неговорних језика;

"Дискриминација по основу инвалидитета" подразумева сваку разлику, искључивање или ограничење на основу инвалидитета, што има за циљ или ефекат нарушења или поништења признавања, уживања или вршења, равноправно са другима, свих људских права и основних слобода у политичкој, економској, друштвеној, културној, цивилној или било којој другој области. Она обухвата и све облике дискриминације, укључујући ускраћивање разумног прилагођавања;

"Разумно прилагођавање" означава неопходно и адекватно модификовање и усклађивање којим се не намеће несразмерно, односно непотребно оптерећење, тамо где је то у конкретном случају потребно, како би се обезбедило да особе са инвалидитетом уживају, односно остварују равноправно са другима сва људска права и основне слободе;

"Универзални дизајн" означава дизајн производа, окружења, програма и услуга које користе сви, у највећој могућој мери, без потребе прилагођавања или специјалног дизајнирања. "Универзални дизајн" не искључује помоћна средства за одређене групе особа са инвалидитетом тамо где је то потребно.

Члан 3.

Општа начела

Начела ове конвенције су следећа:

(а) поштовање урођеног достојанства, индивидуална самосталност укључујући слободу властитог избора и независност особа;

(б) забрана дискриминације;

(ц) пуно и ефикасно учешће и укључивање у друштво;

(д) уважавање разлика и прихватање особа са инвалидитетом као дела људске разноликости и човечанства;

(е) једнаке могућности;

(ф) доступност;

- (г) равноправност жена и мушкараца;
- (х) уважавање развојних способности деце са инвалидитетом као и поштовање права деце са инвалидитетом на очување свог идентитета.

Члан 4.

Опште обавезе

1. Државе стране уговорнице прихватају да обезбеде и унапреде пуно остваривање свих људских права и основних слобода за све особе са инвалидитетом без дискриминације било које врсте по основу инвалидитета. У том циљу државе стране уговорнице преузимају обавезу да:

(а) усвоје све одговарајуће законодавне, административне и друге мере за остварење права признатих овом конвенцијом;

(б) предузму све одговарајуће мере, укључујући и законодавство, у циљу мењања или укидања постојећих закона, прописа, обичаја и праксе који представљају дискриминацију према особама са инвалидитетом;

(ц) узму у обзир заштиту и унапређење људских права особа са инвалидитетом у оквиру свих политика и програма;

(д) се уздржавају од свих поступака или праксе који нису у складу са овом конвенцијом, као и да обезбеде да државни органи и институције делују у складу са овом конвенцијом;

(е) предузму све одговарајуће мере за отклањање дискриминације по основу инвалидности од стране било ког лица, организације или приватног предузећа;

(ф) да предузму односно подстичу истраживање и развој универзално дизајнираних предмета, услуга, опреме и уређаја, како је дефинисано у члану 2. ове конвенције, што би требало да изискује минимално евентуално прилагођавање и најниже трошкове у циљу задовољавања специфичних потреба особе са инвалидитетом, унапређења њихове доступности и коришћења, као и подстицања универзалног дизајна у утврђивању стандарда и смерница;

(г) да предузму односно подстичу истраживање и развој, доступност и коришћење нових технологија, укључујући информационе и комуникационе технологије, помагала за кретање, средства и технологије за помоћ погодне за особе са инвалидитетом, при чему треба дати предност технологијама чија је цена приступачна;

(х) да пруже доступне информације особама са инвалидитетом о помагалима за кретање, средствима и технологијама за помоћ, укључујући нове технологије, као и друге облике помоћи, услуга подршке и олакшице;

(и) да подстичу обуку стручних кадрова и особља које ради са особама са инвалидитетом о правима предвиђеним овом конвенцијом како би се обезбедила боља помоћ и услуге гарантоване на основу тих права.

2. Што се тиче економских, социјалних и културних права, свака држава страна уговорница преузима обавезу да предузме мере у складу са својим максимално расположивим средствима и, тамо где је то потребно, у оквиру међународне сарадње, како би се постепено осигурало пуно остваривање тих права без штете по оне обавезе садржане у овој конвенцији које су одмах применљиве према међународном праву.

3. У изради и примени прописа и политика у циљу примене ове конвенције, као и у другим процесима одлучивања у вези с питањима која се тичу особа са инвалидитетом, државе стране уговорнице ће тесно сарађивати и активно укључивати особе са инвалидитетом, укључујући и децу са инвалидитетом преко њихових репрезентативних организација.

4. Ниједна одредба ове конвенције неће утицати на евентуалне друге одредбе које у већој мери воде остваривању права особа са инвалидитетом, а које могу бити садржане

у праву државе стране уговорнице или међународном праву које је на снази у односу на ту државу. Неће бити ограничавања, односно одступања од било којег људског права и основних слобода признатих или постојећих у било којој држави страни уговорници ове конвенције у складу с правом, конвенцијама, прописима или обичајима под изговором да се овом конвенцијом не признају та права или слободе, односно да се признају у мањој мери.

5. Одредбе ове конвенције односе се на све делове савезних држава без икаквих ограничења, односно изузетака.

Члан 5.

Једнакост и забрана дискриминације

1. Државе стране уговорнице констатују да су сви појединци једнаки пред законом и по закону, као и да имају право да без икакве дискриминације уживају једнаку заштиту и једнаке погодности у складу са законом.

2. Државе стране уговорнице ће забранити сваку дискриминацију по основу инвалидности и гарантоваће особама са инвалидитетом једнаку и ефикасну правну заштиту од дискриминације по било ком основу.

3. Да би унапредиле једнакост и отклониле дискриминацију, државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће кораке за обезбеђење разумног прилагођавања.

4. Посебне мере које су неопходне за убрзавање или достизање де факто једнакости особа са инвалидитетом неће се сматрати дискриминацијом у смислу одредаба ове конвенције.

Члан 6.

Жене са инвалидитетом

1. Државе стране уговорнице су свесне тога да су жене и девојке са инвалидитетом изложене вишеструкој дискриминацији и у том погледу ће предузети мере како би им обезбедиле потпуно и равноправно остваривање свих људских права и основних слобода.

2. Државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће мере како би обезбедиле потпун развој, напредак и оспособљавање жена да би им се гарантовало вршење и уживање људских права и основних слобода садржаних у овој конвенцији.

Члан 7.

Деца са инвалидитетом

1. Државе стране уговорнице ће предузети све неопходне мере да се деца са инвалидитетом обезбеди да, равноправно са другом децом, у пуној мери уживају сва људска права и основне слободе.

2. У свим акцијама које се тичу деце са инвалидитетом мора се превасходно водити рачуна о најбољим интересима детета.

3. Државе стране уговорнице ће обезбедити да деца са инвалидитетом имају право на слободно изражавање свог мишљења о свим питањима која их се тичу, да се њиховом мишљењу да одговарајућа тежина у складу са њиховим узрастом и зрелошћу, равноправно са другом децом, као и да им се пружи помоћ с обзиром на њихову инвалидност и помоћ која је примерена њиховом узрасту како би остварила то право.

Члан 8.

Подизање свести

1. Државе стране уговорнице се обавезују да усвоје непосредне, ефикасне и одговарајуће мере:

(а) да се подигне свест у целом друштву, укључујући на нивоу породице, о особама са инвалидитетом и да се негује поштовање права и достојанства особа са инвалидитетом;

(б) да се боре против стереотипа, предрасуда и штетне праксе у односу на особе са инвалидитетом, укључујући оне засноване на полу и животном добу, у свим сферама живота;

(ц) да се унапреди свест о способностима и доприносу особа са инвалидитетом.

2. Мере у том циљу обухватају:

(а) покретање и настављање ефикасних кампања за упознавање јавности с циљем;

(i) неговања осетљивости за права особа са инвалидитетом;

(ii) унапређења позитивне перцепције и веће друштвене свести у односу на особе са инвалидитетом;

(iii) унапређења уважавања стручности, заслуга и способности особа са инвалидитетом, као и њиховог доприноса на радном месту и тржишту рада;

(б) подстицања на свим нивоима образовног система, укључујући и код деце од малих ногу, понашања које уважава права особа са инвалидитетом;

(ц) подстицања свих медијских гласила да приказују особе са инвалидитетом на начин који је у складу с циљем ове Конвенције;

(д) унапређења програма подизања свести о особама са инвалидитетом и правима особа са инвалидитетом.

Члан 9.

Приступачност

1. У циљу омоћавања самосталног живота и пуног учешћа особа са инвалидитетом у свим сферама живота, државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће мере да особама са инвалидитетом обезбеде приступ, равноправно са другима, физичком окружењу, превозу, информацијама и комуникацијама, укључујући информационе и комуникационе технологије и системе, као и другим погодностима и услугама које су отворене односно које стоје на располагању јавности, како у урбаним тако и у руралним срединама. Те мере, које укључују идентификовање и уклањање препрека и баријера за приступ, односиће се, између осталог, и на:

(а) зграде, путеве, превозна средства и друге погодности у затвореном и на отвореном простору, укључујући школе, стамбене објекте, здравствене објекте и радна места;

(б) информације, комуникације и друге услуге, укључујући и електронске услуге и хитне службе.

2. Државе стране уговорнице ће такође предузети одговарајуће мере:

(а) да утврде, промовишу и прате примену минималних стандарда и смерница за приступачност објеката и услуга које су отворене односно које стоје на располагању јавности;

(б) да обезбеде да приватна правна лица која пружају услуге и погодности отворене или на располагању јавности воде рачуна о свим аспектима њихове приступачности особама са инвалидитетом;

(ц) да обезбеде обуку носилаца о проблемима приступачности с којима се суочавају особе са инвалидитетом;

(д) да се у зградама и другим објектима отвореним за јавност обезбеде ознаке на Брајевом писму и на начин да се лако читају и разумеју;

(е) да се пруже облици непосредне помоћи и посредници, укључујући водиче, читаче и стручне тумаче за језик знакова, како би се олакшао приступ зградама и другим објектима отвореним за јавност;

(ф) да подстичу друге одговарајуће облике помоћи и подршке особама са инвалидитетом како би им се обезбедио приступ информацијама;

(г) да подстичу приступ особа са инвалидитетом новим информационим и комуникационим технологијама и системима, укључујући интернет;

(х) да подстичу благовремену израду, развој, производњу и дистрибуцију доступних информационих и комуникационих технологија и система, како би постали доступни уз минималне трошкове.

Члан 10.

Право на живот

Државе стране уговорнице поново потврђују да свако људско биће има урођено право на живот и предузеће све потребне мере како би се особама са инвалидитетом омогућило да га у пуној мери уживају, равноправно са другима.

Члан 11.

Ризичне ситуације и хуманитарне катастрофе

Државе стране уговорнице ће предузети, у складу са својим обавезама према међународним правом, укључујући међународно хуманитарно право и међународно право везано за људска права, све потребне мере како би се обезбедила заштита и сигурност особа са инвалидитетом у ризичним ситуацијама, укључујући ситуације оружаног сукоба, хуманитарне катастрофе и елементарне непогоде.

Члан 12.

Равноправност пред законом

1. Државе стране уговорнице поново потврђују да особе са инвалидитетом имају право да свуда буду признате пред законом, као и друга лица.

2. Државе стране уговорнице признају да особе са инвалидитетом остварују свој правни капацитет равноправно са другима у свим аспектима живота.

3. Државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће мере како би особама са инвалидитетом омогућиле доступност помоћи која им може бити потребна у остваривању њиховог правног капацитета.

4. Државе стране уговорнице ће обезбедити да се свим мерама које се односе на остваривање правног капацитета пруже одговарајуће и ефикасне гаранције ради спречавања злоупотребе сходно међународном праву које се односи на људска права. Такве гаранције обезбедиће да се мерама које се односе на остваривање правног капацитета поштују права, воља и приоритети односне особе, као и да не дође до сукоба интереса и непримереног утицаја, да буду пропорционалне и прилагођене околностима односне особе, у најкраћем могућем трајању и да подлежу редовном преиспитивању надлежног независног и непристрасног органа или судског тела. Гаранције ће бити пропорционалне степену у којем такве мере утичу на права и интересе особе на коју се односе.

5. У зависности од одредаба овог члана државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће и ефикасне мере како би се особама са инвалидитетом обезбедила једнака права да буду власници имовине или да је наслеђују, да контролишу своје финансије и да имају равноправан приступ банкарским кредитима, хипотекарним зајмовима и другим облицима финансијског кредитирања, као и да особе са инвалидитетом не буду лишене своје имовине нечијом самовољом.

Члан 13.

Приступ правди

1. Државе стране уговорнице ће особама са инвалидитетом обезбедити ефикасан приступ правди равноправно са другим лицима, у складу с процедуром и старошћу, како би им се олакшало ефикасно обављање дужности директних и индиректних учесника, као и улоге сведока, у свим судским поступцима, како у истражном тако и у другим прелиминарним фазама поступка.

2. Да би се особама са инвалидитетом обезбедио ефикасан приступ правди, државе стране уговорнице унапређиваће одговарајућу обуку намењену лицима запосленим у области правосуђа, укључујући полицију и затворско особље.

Члан 14.

Лична слобода и безбедност

1. Државе стране уговорнице ће обезбедити да особе са инвалидитетом равноправно са другима:

(а) уживају право на личну слободу и безбедност;

(б) не буду лишена слободе противзаконито или нечијом самовољом, да свако лишавање слободе буде у складу са законом, као и да постојање инвалидитета ни у ком случају не може бити оправдање за лишавање слободе.

2. Државе стране уговорнице ће обезбедити да, у случају да особе с инвалидитетом буду лишене слободе било каквим поступком, те особе равноправно са другима имају право на гаранције у складу с међународним правом које се односе на људска права и да се с њима поступа у складу с циљевима и начелима ове Конвенције, укључујући обезбеђење одговарајућег смештаја.

Члан 15.

Одсуство злостављања или окрутног, нехуманог или понижавајућег поступања или кажњавања

1. Нико неће бити изложен злостављању или окрутном, нехуманом или понижавајућем поступању или кажњавању, посебно нико неће бити подвргнут медицинским или научним експериментима без своје сагласности.

2. Државе стране уговорнице ће предузети све ефикасне законске, административне, судске или друге мере у циљу спречавања да особе са инвалидитетом, равноправно са другима, буду изложене злостављању или свирепом, нехуманом или понижавајућем поступању или кажњавању.

Члан 16.

Одсуство експлоатације, насиља и злоупотребе

1. Државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће законске, административне, социјалне, образовне и друге мере како би заштитиле особе са инвалидитетом, како у њиховом дому тако и изван њега, од свих облика експлоатације, насиља и злоупотребе, укључујући аспекте везане за пол.

2. Државе стране уговорнице ће предузети такође све одговарајуће мере у циљу спречавања свих облика искоришћавања, насиља и злоупотребе обезбеђивањем, између осталог, одговарајућих облика помоћи и подршке, сходно полу и старости, особама са инвалидитетом и њиховим породицама и старатељима, укључујући пружањем информација и обуком о томе како избећи, препознати и пријавити случајеве

искоришћавања, насиља и злоупотребе. Државе стране уговорнице ће обезбедити да се приликом пружања заштите води рачуна о старости, полу и инвалидитету.

3. У циљу спречавања настајања било каквих облика искоришћавања, насиља и злоупотребе, државе стране уговорнице ће обезбедити да све олакшице и програми намењени особама са инвалидитетом буду ефикасно праћени од стране независних органа.

4. Државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће мере ради унапређења физичког, когнитивног и психолошког опоравка, рехабилитације и социјалне реинтеграције особа са инвалидитетом које постану жртве било каквог искоришћавања, насиља или злоупотребе, укључујући обезбеђивањем услуга заштите. Такав опоравак и реинтеграција ће се реализовати у окружењу које подстиче здравље, благостање, самопоштовање, достојанство и самосталност личности водећи рачуна о потребама везаним за пол и старост.

5. Државе стране уговорнице ће обезбедити ефикасне законе и политику, укључујући оне који се односе на жене и децу, како би се обезбедило да случајеви искоришћавања, насиља и злоупотребе особа са инвалидитетом буду идентификовани, испитани и, по потреби, кривично гоњени.

Члан 17.

Заштита интегритета личности

Свака особа са инвалидитетом има право на поштовање свог физичког и менталног интегритета равноправно са другима.

Члан 18.

Слобода кретања и држављанство

1. Државе стране уговорнице ће признати особама са инвалидитетом право на слободу кретања, слободан избор боравишта и на држављанство равноправно са другима, укључујући обезбеђењем да особе са инвалидитетом:

(а) имају право на стицање и промену држављанства и да не буду лишене држављанства самовољом или због инвалидитета;

(б) не буду лишене, због инвалидитета, могућности да прибаве, поседују и користе документацију у вези са њиховим држављанством или друге идентификационе документе или да користе одговарајуће поступке, као што је имиграциони поступак, који могу бити потребни ради лакшег остваривања права на слободу кретања;

(ц) имају слободу да напусте сваку земљу, укључујући њихову;

(д) не буду лишене, произвољно или на основу инвалидитета, права на улазак у своју земљу.

2. Деца са инвалидитетом биће уписана одмах по рођењу и имаће од рођења право на лично име, право на стицање држављанства и, по могућности, право да знају ко су им родитељи и на родитељско старање.

Члан 19.

Самосталан живот и укључивање у заједницу

Државе стране уговорнице ове конвенције признају једнако право свим особама са инвалидитетом да живе у заједници, да имају једнак избор као и други и предузеће ефикасне и одговарајуће мере да особама са инвалидитетом олакшају потпуно уживање овог права и њихово потпуно укључивање и учешће у заједници, укључујући обезбеђењем да:

(а) особе са инвалидитетом имају могућност избора боравишта, као и на то где и са ким ће живети, равноправно са другима, и да не буду обавезне да живе у неким конкретним животним условима;

(б) особе са инвалидитетом имају приступ већем броју кућних, резиденцијалних и других услуга за пружање подршке од стране заједнице, укључујући личну помоћ која им је потребна за живот и укључивање у заједницу, као и спречавање изолације или изопштавања из заједнице;

(ц) услуге и олакшице које заједница пружа становништву у целини буду под истим условима доступне особама са инвалидитетом и да задовољавају њихове потребе.

Члан 20.

Лична покретљивост

Државе стране уговорнице ће предузети ефикасне мере да особама са инвалидитетом обезбеде личну покретљивост са највећим могућим степеном самосталности, укључујући:

(а) да особама с инвалидитетом олакшају личну покретљивост на начин и у време које оне одаберу, уз прихватљиве трошкове;

(б) да се особама са инвалидитетом олакша приступ квалитетним помагалима за кретање, уређајима, технологијама и облицима живе помоћи и посредника у кретању, укључујући њихово стављање на располагање уз прихватљиве трошкове;

(ц) да особама с инвалидитетом обезбеде обуку у вештинама кретања као и специјализованом особљу које ће радити са тим особама;

(д) да подстакну правна лица која производе помагала, средства и помоћне технологије за кретање да узму у обзир све аспекте покретљивости особа са инвалидитетом.

Члан 21.

Слобода изражавања и мишљења и приступ информацијама

Државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће мере како би обезбедиле да особе са инвалидитетом могу да уживају право на слободу изражавања и мишљења, укључујући слободу да траже, примају и преносе информације и идеје, равноправно са другима, посредством свих облика комуникације по властитом избору, као што је дефинисано у члану 2. ове конвенције, укључујући:

(а) пружање информација особама са инвалидитетом, које су намењене широј јавности, у приступачним форматима и технологијама одговарајућим за различите врсте инвалидитета, благовремено и без додатних трошкова;

(б) прихватање и олакшавање коришћења језика знакова, Брајовог писма, увеличавајуће и алтернативне комуникације и свих других расположивих средстава, начина и формата комуникације по властитом избору, од стране особа са инвалидитетом у званичним интеракцијама;

(ц) позивање приватних правних лица која пружају услуге широкој јавности, укључујући путем интернета, да пружају информације и услуге у приступачном и употребљивом формату особама са инвалидитетом;

(д) подстицање средстава масовног информисања, укључујући пружаоце информација путем интернета, да учине своје услуге приступачним особама са инвалидитетом;

(е) признавање и подстицање коришћења језика знакова.

Члан 22.

Поштовање приватности

1. Ниједна особа са инвалидитетом, без обзира на место становања или начин организације живота, неће бити изложена самовољном или противзаконитом мешању у његову/њену приватност, породицу, дом или преписку или друге облике комуникације или противзаконитим нападима на његову/њену част и углед. Особе са инвалидитетом имају право на заштиту путем закона од таквог мешања или напада.

2. Државе стране уговорнице ће штитити приватност личних, здравствених и информација у вези са рехабилитацијом особа са инвалидитетом, равноправно са другима.

Члан 23.

Поштовање дома и породице

1. Државе стране уговорнице ће предузети ефикасне и одговарајуће мере у циљу отклањања дискриминације особа са инвалидитетом у свим питањима која се односе на брак, породицу, родитељство и личне односе, равноправно са другима, како би се обезбедило:

(а) признавање права свих особа са инвалидитетом у животном добу за ступање у брак да ступе у брак и оснују породицу на основу слободне и пуне сагласности будућих супружника;

(б) признавање права особама са инвалидитетом да слободно и одговорно одлучују о броју и размаку између рађања деце и да имају приступ информацијама одговарајућим за њихово животно доба, образовању у вези са рађањем и планирањем породице, као и потребним средствима како би им се омогућило вршење ових права;

(ц) да особе са инвалидитетом, укључујући децу, очувају своју плодност равноправно са другима.

2. Државе стране уговорнице ће обезбедити права и одговорности особа са инвалидитетом у вези са старатељством, штићеништвом и скрбништвом, усвајањем деце или сличним институтима, тамо где су ови концепти предвиђени националним законодавством; у свим случајевима највише ће се водити рачуна о најбољим интересима детета. Државе стране уговорнице ће пружати одговарајућу помоћ особама са инвалидитетом у вршењу њихових обавеза подизања деце.

3. Државе стране уговорнице ће обезбедити да деца са инвалидитетом имају једнака права у погледу породичног живота. У циљу остваривања ових права и спречавања скривања, напуштања, занемаривања и изопштавања деце са инвалидитетом, државе стране уговорнице се обавезују да пружају благовремене и свеобухватне информације, услуге и подршку деци са инвалидитетом и њиховим породицама.

4. Државе стране уговорнице ће обезбедити да се дете не раздваја од својих родитеља против своје воље, осим уколико надлежни органи на основу судског преиспитивања не утврде, у складу са законом и процедурама које се примењују, да је такво раздвајање неопходно у најбољем интересу детета. Ни у ком случају се дете неће раздвајати од родитеља на основу инвалидитета било детета или једног или оба родитеља.

5. Државе стране уговорнице ће, уколико најближа породица није у стању да води бригу о детету са инвалидитетом, уложити све напоре како би се обезбедило алтернативно старање у оквиру шире породице или, уколико то није могуће, у оквиру заједнице у породичном окружењу.

Члан 24.

Образовање

1. Државе стране уговорнице признају право особа са инвалидитетом на образовање. У циљу остваривања овог права без дискриминације и на основу једнаких могућности,

државе стране уговорнице ће обезбедити инклузивни систем образовања на свим нивоима и доживотно учење у циљу:

(а) пуног развоја људског потенцијала и осећања достојанства и властите вредности, као и јачања поштовања људских права, основних слобода и различитости међу људима;

(б) развоја личности, талената и креативности особа са инвалидитетом, као и њихових умних и физичких способности до пуног степена њихових потенцијала;

(ц) омогућавања особама са инвалидитетом да ефикасно учествују у слободном друштву.

2. У остваривању овог права, државе стране уговорнице ће обезбедити да:

(а) особе са инвалидитетом не буду искључене из система општег образовања на основу инвалидитета, као и да деца са инвалидитетом не буду искључена из слободног и обавезног основног или средњег образовања, на основу инвалидитета;

(б) особе са инвалидитетом имају приступ инклузивном, квалитетном и слободном основном и средњем образовању, равноправно са другима у заједници у којој живе;

(ц) се пружи разуман смештај у складу с потребама појединца на којег се то односи;

(д) особе са инвалидитетом добију потребну подршку у оквиру система општег образовања ради њиховог ефикаснијег образовања;

(е) ефективне мере индивидуализоване подршке буду обезбеђене у срединама које максимално погодују академском и друштвеном развоју, у складу са циљем пуног укључивања.

3. Државе стране уговорнице ће омогућити особама са инвалидитетом да уче вештине живота и друштвеног развоја ради њиховог пуног учешћа у образовању и равноправног припадања заједници. У том циљу, државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће мере, укључујући да:

(а) омогуће лакше учење Брајовог писма, алтернативног писма, увеличавајућих и алтернативних начина, средстава и формата комуникације као и вештина оријентације и кретања, уз подршку и усмеравање од стране лица са сличним проблемима;

(б) олакшају учење језика знакова и унапреде лингвистички идентитет заједнице глувих;

(ц) обезбеде да се школовање особа, посебно деце, која су слепа, глува или и слепа и глува организује на најприкладнијим језицима, начинима и средствима комуникације за појединца, као и у срединама које максимално погодују академском и друштвеном развоју.

4. Да би помогле да се обезбеди остваривање овог права, државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће мере у циљу запошљавања наставника, укључујући наставника са инвалидитетом, који су квалификовани за језик знакова и/или Брајово писмо, као и обуке професионалаца и особља који раде на свим нивоима образовања. Таква обука ће обухватити свест о инвалидитету и коришћење одговарајућих увеличавајућих и алтернативних средстава, начина и формата комуникације, образовних техника и материјала као подршке особама са инвалидитетом.

5. Државе стране уговорнице ће обезбедити да особе са инвалидитетом имају приступ општем терцијерном образовању, стручној обуци, школовању одраслих и доживотно учењу без дискриминације и равноправно са другима. У том циљу, државе стране уговорнице ће водити рачуна да се особама са инвалидитетом обезбеди разуман смештај.

Члан 25.

Здравље

Државе стране уговорнице признају особама са инвалидитетом право на остваривање највишег могућег здравственог стандарда без дискриминације засноване на инвалидитету. Државе стране уговорнице ће предузети све одговарајуће мере како би особама са инвалидитетом омогућиле приступ здравственим услугама, водећи рачуна о полу, укључујући рехабилитацију у вези са здрављем. Државе стране уговорнице посебно ће:

(а) обезбедити особама са инвалидитетом исти избор, квалитет и стандард бесплатне или приступачне здравствене заштите и програме који се нуде другим лицима, укључујући у области полног или репродуктивног здравља и јавних здравствених програма намењених широкој популацији;

(б) обезбедити оне здравствене услуге које су конкретно потребне особама са инвалидитетом због њиховог инвалидитета, укључујући рано откривање и интервенцију, по потреби, и услуге намењене свођењу на најмању меру и спречавању даљег инвалидитета, укључујући међу децом и старијим особама;

(ц) обезбедити ове здравствене услуге што је могуће ближе заједницама где људи живе, укључујући сеоске средине;

(д) затражити од професионалних здравствених радника да обезбеде исти квалитет лечења особама са инвалидитетом као и другима, укључујући на основу слободне и информисане сагласности, између осталог, ширењем сазнања о људским правима, достојанству, аутономији и потребама особа са инвалидитетом путем обуке и усвајањем етичких стандарда за јавну и приватну здравствену заштиту;

(е) забранити дискриминацију према особама са инвалидитетом приликом обезбеђења здравственог осигурања и животног осигурања уколико је такво осигурање дозвољено националним законодавством, које ће се обезбедити на праведан и разуман начин;

(ф) спречити дискриминаторско ускраћивање здравствене заштите или здравствених услуга или хране или течности на основу инвалидитета.

Члан 26.

Одржавање и рехабилитација

1. Државе стране уговорнице ће предузети ефикасне и одговарајуће мере, укључујући путем подршке особа са сличним тегобама, како би се особама са инвалидитетом омогућило да постигну и очувају максималну независност, пуну физичку, менталну, социјалну и стручну способност, као и пуно укључивање и учешће у свим аспектима живота. У том циљу, државе стране уговорнице ће организовати, ојачати и пружити свеобухватне услуге и програме одржавања и рехабилитације, посебно у области здравља, запошљавања, образовања и социјалних услуга, тако да ове услуге и програми:

(а) отпочну у најранијој могућој фази и да се заснивају на мултидисциплинарној процени индивидуалних потреба и способности;

(б) подрже учешће и укључивање у заједницу као и у све аспекте друштва на добровољној основи и да буду доступни особама са инвалидитетом на местима најближим њиховим заједницама, укључујући сеоску средину.

2. Државе стране уговорнице ће подстицати развој почетне и континуиране обуке за професионалце и друго особље које ради на пружању услуга одржавања и рехабилитације.

3. Државе стране уговорнице ће се залагати за расположивост, познавање и употребу помоћних средстава и технологија, осмишљених за особе са инвалидитетом, које се односе на одржавање и рехабилитацију.

Члан 27.

Рад и запошљавање

1. Државе стране уговорнице признају особама са инвалидитетом право на рад, равноправно са другима; то укључује право на могућност стицања средстава за живот радом који је слободно изабран или прихваћен на тржишту рада и у радној средини која је отворена, укључива и приступачна за особе са инвалидитетом. Државе стране уговорнице ће гарантовати и унапређивати остваривање права на рад, укључујући и оне особе које постану инвалиди током рада, тако што ће предузети одговарајуће кораке, укључујући путем законодавства, између осталог, у циљу:

(а) забране дискриминације на основу инвалидности у вези са свим питањима која се тичу свих облика запошљавања, укључујући услове за ступање у радни однос, ангажовање и запошљавање, сталност запошљавања, напредовање на радном месту и безбедне и здраве радне услове;

(б) заштите права особа са инвалидитетом да, равноправно са другима, уживају праведне и повољне услове за рад, укључујући једнаке могућности и надокнаду за рад једнаке вредности, безбедне и здраве радне услове, укључујући заштиту од узнемиравања и исправљање неправди;

(ц) стварања услова да особе са инвалидитетом имају могућност да остварују своје право на рад и синдикално удруживање, равноправно са другима;

(д) омогућавања особама са инвалидитетом да имају ефикасан приступ општим техничким програмима и програмима за стручно усмеравање, као и услугама налажења посла и стручне и континуиране обуке;

(е) подстицања могућности запошљавања и напредовања у каријери за особе са инвалидитетом на тржишту рада, као и пружање помоћи у проналажењу, стицању, очувању посла и враћања на посао;

(ф) унапређивања могућности за samozapoшљавање, предузетништво, развој задруга и отпочињање властитог посла;

(г) запошљавања особа са инвалидитетом у јавном сектору;

(х) подстицања запошљавања особа са инвалидитетом у приватном сектору путем одговарајућих политика и мера, које могу обухватати и афирмативне акционе програме, подстицаје и друге мере;

(и) обезбеђења разумног смештаја особама са инвалидитетом на радном месту;

(ј) подстицања особа са инвалидитетом да стичу радно искуство на отвореном тржишту рада;

(к) подстицања програма стручне и професионалне рехабилитације особа са инвалидитетом, програма за задржавање посла и враћање на посао особа са инвалидитетом.

2. Државе стране уговорнице ће обезбедити да особе са инвалидитетом не буду држане у ропству или стању сличном ропству, као и да буду заштићене, равноправно са другима, од присилног рада или радне обавезе.

Члан 28.

Одговарајући услови живота и социјална заштита

1. Државе стране уговорнице признају право особа са инвалидитетом на одговарајући животни стандард за њих и њихову породицу, укључујући одговарајућу исхрану, одећу и смештај, као и на стално побољшавање услова живота, и предузеће одговарајуће кораке ради очувања и унапређивања овог права без дискриминације на основу инвалидитета.

2. Државе стране уговорнице признају право особа са инвалидитетом на социјалну заштиту и на остваривање тог права без дискриминације на основу инвалидитета и

предузеће одговарајуће кораке ради очувања и унапређивања овог права, укључујући и мере којима се обезбеђује да:

(а) особе са инвалидитетом имају равноправан приступ услугама обезбеђења чисте воде, као и да имају приступ одговарајућим и расположивим услугама, средствима и осталој помоћи за потребе инвалида;

(б) особе са инвалидитетом, посебно жене и девојке са инвалидитетом и старије особе са инвалидитетом, имају приступ програмима социјалне заштите и програмима за смањење сиромаштва;

(ц) особе са инвалидитетом и њихове породице које живе у сиромаштву имају приступ државној помоћи за покривање трошкова везаних за инвалидитет, укључујући одговарајућу обуку, давање савета, финансијску помоћ и привремену туђу негу;

(д) особе са инвалидитетом имају приступ програмима социјалних станова;

(е) особе са инвалидитетом имају равноправан приступ пензионим погодностима и програмима.

Члан 29.

Учешће у политичком и јавном животу

Државе стране уговорнице гарантују особама са инвалидитетом политичка права и могућност да их уживају на равноправној основи са другима, и обавезују се:

(а) да осигурају да особе са инвалидитетом могу ефикасно и потпуно да учествују у политичком и јавном животу равноправно као и други, непосредно или преко слободно изабраних представника, укључујући право и могућност да особе са инвалидитетом гласају и буду бирани, између осталог, тако што ће:

(i) обезбедити да процедуре гласања, средства и материјали буду прикладни, приступачни и лаки за разумевање и коришћење;

(ii) штитити права особа са инвалидитетом да тајно гласају на изборима и јавним референдумима без застрашивања, као и да се кандидују на изборима, да ефикасно обављају дужности и све јавне функције на свим нивоима власти, омогућавајући коришћење технологија за помоћ и нових технологија где је то могуће;

(iii) гарантовати слободно изражавање воље особа са инвалидитетом као бирача и у том циљу, где је то потребно, на њихов захтев, омогућити да им особа по њиховом избору пружи помоћ приликом гласања;

(б) активно унапређивати окружење у којем особе са инвалидитетом могу ефикасно и потпуно да учествују у обављању јавних послова без дискриминације и равноправно са другима, и подстицати њихово учешће у јавним пословима, укључујући:

(i) учешће у невладиним организацијама и удружењима који се баве питањем јавног и политичког живота земље, као и у активностима и управи политичких партија;

(ii) оснивање и прикључивање организацијама особа са инвалидитетом у циљу представљања особа са инвалидитетом на међународном националном, регионалном и локалном нивоу.

Члан 30.

Учешће у културном животу, рекреацији, активностима у слободно време и спорту

1. Државе стране уговорнице признају право особама са инвалидитетом да равноправно са другима учествују у културном животу и предузеће све одговарајуће мере како би обезбедиле да особе са инвалидитетом:

(а) имају приступ материјалима културног садржаја у облицима који су им приступачни;

(б) имају приступ телевизијским програмима, филмовима, позоришту и другим културним активностима у облицима који су им приступачни;

(ц) имају приступ местима за извођење представа или пружање услуга културног садржаја, као што су позоришта, музеји, биоскопи, библиотеке и туристичке агенције и, по могућности, приступ споменицима и знаменитостима од националног културног значаја.

2. Државе стране уговорнице ће предузимати одговарајуће мере како би омогућиле да особе са инвалидитетом имају могућност да развијају и искористе своје креативне, уметничке и интелектуалне потенцијале, не само за своје потребе, већ и за обогаћивање друштва.

3. Државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће кораке, у складу с међународним правом, како би обезбедиле да закони којима се штите права на интелектуалну својину не представљају неоправдану или дискриминаторску препреку за приступ особа са инвалидитетом материјалима културног садржаја.

4. Особе са инвалидитетом имају право, равноправно са другима, на признавање и подршку њиховом специфичном културном и језичком идентитету, укључујући језик знакова и културу особа оштећеног слуха.

5. Да би се особама са инвалидитетом омогућило да равноправно са другима учествују у рекреативним и спортским активностима, као и онима у слободно време, државе стране уговорнице ће предузети одговарајуће мере како би:

(а) подстакле и унапредиле учешће особа са инвалидитетом, у највећој могућој мери, у водећим спортским активностима на свим нивоима;

(б) обезбедиле да особе са инвалидитетом имају могућност да организују, развијају и учествују у специфичним спортским и рекреативним активностима везаним за инвалидитет, и у том циљу ће подстицати обезбеђивање, равноправно са другима, одговарајуће наставе, тренинга и средстава;

(ц) обезбедиле да особе са инвалидитетом имају приступ спортским, рекреативним и туристичким догађајима;

(д) обезбедиле да деца са инвалидитетом имају равноправан приступ са осталом децом у учешћу у игри, рекреацији и активностима у слободно време, као и спортским активностима, укључујући и оне активности у оквиру школе;

(е) обезбедиле да особе са инвалидитетом имају приступ услугама оних који су укључени у организацију рекреативних, туристичких активности као и активности у слободно време и спортских активности.

Члан 31.

Статистика и прикупљање података

1. Државе стране уговорнице се обавезују да прикупљају одговарајуће информације, укључујући статистичке податке и податке на основу истраживања, који им омогућују формулисање и спровођење политика у вези с применом ове конвенције. Процес прикупљања и чувања ових информација ће:

(а) бити у складу са правно утврђеним гаранцијама, укључујући законодавство о заштити података, за обезбеђење поверљивости и поштовања приватности особа са инвалидитетом;

(б) бити у складу са међународно прихваћеним нормама за заштиту људских права и основних слобода и етичких начела приликом прикупљања и коришћења статистике.

2. Информације које су прикупљене у складу са овим чланом ће се дистрибуирати, где је то погодно, и користити како би се омогућила процена испуњавања обавеза држава страна уговорница из ове конвенције и како би се идентификовале и решавале препреке с којима се суочавају особе са инвалидитетом у остваривању својих права.

3. Државе стране уговорнице преузимају одговорност за дистрибуцију ових статистичких података и обезбеђују њихову доступност особама са инвалидитетом и другима.

Члан 32.

Међународна сарадња

1. Државе стране уговорнице признају значај међународне сарадње и њеног унапређивања у подршци националним напорима за остварење сврхе и циљева ове Конвенције, и предузимаће одговарајуће и ефикасне мере у том погледу, између две или више држава и, где је то погодно, у сарадњи са одговарајућим међународним и регионалним организацијама и цивилним друштвом, посебно организацијама особа са инвалидитетом. Те мере би могле обухватити, између осталог, следеће:

(а) да обезбеде да у међународну сарадњу, укључујући међународне програме за развој, буду укључене особе са инвалидитетом и да им она буде доступна;

(б) олакшавање и подржавање изградње капацитета, укључујући путем размене и поделе информација, искустава, програма обуке и најбоље праксе;

(ц) олакшавање сарадње у области истраживања и приступа научном и техничком знању;

(д) пружање, где је то погодно, техничке и економске помоћи, укључујући и олакшавање приступа и заједничко коришћење доступних технологија и оних за помоћ, као и путем трансфера технологија.

2. Одредбе овог члана не иду на уштрб обавеза сваке државе стране уговорнице које се тичу испуњавања њених обавеза из ове конвенције.

Члан 33.

Национална примена и праћење

1. Државе стране уговорнице ће одредити, у складу са својим системом организације, једно или више тела у оквиру своје владе за питања која се односе на примену ове Конвенције, и размотриће са дужном пажњом могућност успостављања или одређивања координационог механизма у оквиру владе ради лакшег предузимања одговарајуће акције у различитим секторима и на различитим нивоима.

2. Државе стране уговорнице ће, у складу са својим правним и управним системима, одржавати, јачати, одредити или успоставити у оквиру односне државе стране уговорнице, оквир, укључујући један или више независних механизма, по потреби, за унапређивање, заштиту и праћење примене ове конвенције. При одређивању или успостављању таквог механизма, државе стране уговорнице ће узети у обзир начела која се односе на статус и функционисање националних институција за заштиту и унапређивање људских права.

3. Цивилно друштво, посебно особе са инвалидитетом и њихове организације које их заступају, биће укључени у процес праћења примене и потпуно ће у њему учествовати.

Члан 34.

Комитет за права особа са инвалидитетом

1. Биће основан Комитет за права особа са инвалидитетом (у даљем тексту: "Комитет") који ће обављати функције предвиђене даље у овом тексту.

2. У време ступања ове конвенције на снагу, Комитет ће сачињавати дванаест експерата. Након додатних шездесет ратификација или приступања Конвенцији, чланство у Комитету ће се повећати за шест чланова, достижући максималан број од осамнаест чланова.

3. Чланови Комитета ће деловати у личном својству и поседоваће високе моралне квалитете и признату стручност и искуство у области коју покрива ова Конвенција. Приликом именовања својих кандидата, државе стране уговорнице се позивају да са дужном пажњом размотре одредбу из члана 4. тачка 3. ове конвенције.

4. Државе стране уговорнице ће бирати чланове Комитета водећи рачуна о равноправној географској заступљености, заступљености различитих облика цивилизације и најважнијих правних система, уравнотеженој заступљености полова и учешћу експерата са инвалидитетом.

5. Чланови Комитета ће се бирати тајним гласањем са листе лица која су државе стране уговорнице именовале из редова својих држављана на састанцима Конференције држава страна уговорница. На тим састанцима, на којима ће две трећине држава страна уговорница представљати кворум, лица изабрана у Комитет представљаће она лица која добију највећи број гласова и апсолутну већину гласова представника држава страна уговорница који су присутни и који гласају.

6. Први избори ће се одржати најкасније шест месеци након датума ступања ове конвенције на снагу. Најмање четири месеца пре датума сваког појединачног избора, генерални секретар Уједињених нација упутиће писмо државама странама уговорницама позивајући их да доставе своје номинације у року од два месеца. Генерални секретар ће потом припремити листу по алфавитном реду свих лица која су на овај начин номинована, наводећи државе стране уговорнице које су их номиновале и доставиће је државама странама уговорницама ове Конвенције.

7. Чланови Комитета бирају се на период од четири године и могу бити само још једном изабрани. Међутим, шесторици чланова који су изабрани на првим изборима мандат истиче по истеку две године; одмах након првих избора, имена ове шесторице чланова бира жребом председавајући састанка споменутог у тачки 5. овог члана.

8. Избор шесторице додатних чланова Комитета одржаће се током редовних избора у складу са одговарајућим одредбама овог члана.

9. Уколико члан Комитета умре или поднесе оставку или изјави да из било којег другог разлога не може више да обавља своје дужности, држава страна уговорница која је именovala тог члана именоваће другог експерта који има квалификације и испуњава захтеве изнете у одговарајућим одредбама овог члана, који ће служити у том својству до краја мандата.

10. Комитет ће утврдити свој пословник о раду.

11. Генерални секретар Уједињених нација ће обезбедити потребно особље и средства за ефикасно обављање функција Комитета на основу ове конвенције, и сазваће његов први састанак.

12. Уз одобрење Генералне скупштине Уједињених нација, чланови Комитета основаног према овој конвенцији, добијаће плату из средстава Уједињених нација под оним условима и модалитетима које утврди Скупштина, имајући у виду значај одговорности Комитета.

13. Чланови Комитета имаће право на олакшице, привилегије и имунитете које уживају експерти у мисији Уједињених нација како је утврђено у одговарајућим одељцима Конвенције о привилегијама и имунитетима Уједињених нација.

Члан 35.

Извештаји држава страна уговорница

1. Свака држава страна уговорница ће достављати Комитету, преко генералног секретара Уједињених нација, свеобухватни извештај о мерама које су предузете у циљу извршавања њених обавеза из ове конвенције, као и о напретку који је у том

погледу остварен, у року од две године након ступања ове конвенције на снагу за односну државу страну уговорницу.

2. Након тога, државе стране уговорнице ће подносити наредне извештаје најмање једном сваке четири године и после тога кад год то Комитет затражи.

3. Комитет ће одлучивати о смерницама које треба да се примењују на садржај извештаја.

4. Држава страна уговорница која је поднела први свеобухватан извештај Комитету не треба да у својим следећим извештајима понавља информације које је претходно изнела. Приликом припреме извештаја за Комитет, државе стране уговорнице се позивају да размотре могућност да то чине у оквиру отвореног и транспарентног процеса и да са дужном пажњом узму у обзир одредбу садржану у члану 4, тачка 3. ове конвенције.

5. Извештаји могу да укажу на факторе и тешкоће који утичу на степен испуњавања обавеза из ове конвенције.

Члан 36.

Разматрање извештаја

1. Комитет ће размотрити сваки извештај и дати онакве сугестије и опште препоруке у вези са извештајем које може сматрати одговарајућим и проследиће их односној држави страни уговорници. Држава страна уговорница може да одговори Комитету било којом информацијом по свом избору. Комитет може затражити додатне информације од држава страна уговорница које су релевантне за примену ове конвенције.

2. Уколико држава страна уговорница знатно касни с подношењем извештаја, Комитет може обавестити односну државу страну уговорницу о потреби разматрања примене ове конвенције у тој држави страни уговорници, на основу поузданих информација којима Комитет располаже, уколико односни извештај не буде поднет у року од три месеца након тог обавештења. Комитет ће позвати односну државу страну уговорницу да учествује у том разматрању. Уколико држава страна уговорница одговори подношењем односног извештаја, примењују се одредбе става 1. овог члана.

3. Генерални секретар Уједињених нација ставиће те извештаје на располагање свим државама странама уговорницама.

4. Државе стране уговорнице ставиће своје извештаје на располагање широкој јавности у својој земљи и омогућиће приступ сугестијама и општим препорукама који се односе на ове извештаје.

5. Комитет ће, уколико то сматра примереним, доставити специјализованим агенцијама, фондовима и програмима Уједињених нација и другим надлежним телима, извештаје држава страна уговорница како би се изашло у сусрет захтеву или упозорењу о потреби добијања техничког савета или помоћи које они садрже, заједно са примедбама и препорукама Комитета, уколико их буде, везаним за те захтеве или упозорења.

Члан 37.

Сарадња држава страна уговорница и Комитета

1. Свака држава страна уговорница ће сарађивати с Комитетом и помагати његовим члановима у испуњавању њиховог мандата.

2. У свом односу са државама странама уговорницама Комитет ће са дужном пажњом разматрати путеве и начине за повећање националних капацитета за примену ове конвенције, укључујући и путем међународне сарадње.

Члан 38.

Однос Комитета са осталим телима

У циљу јачања ефикасне примене ове конвенције и подстицања међународне сарадње у области коју покрива ова конвенција:

(а) специјализоване агенције и други органи Уједињених нација имају право да буду заступљени приликом разматрања примене оних одредаба ове конвенције које спадају у делокруг њиховог мандата. Комитет може позвати специјализоване агенције и друга надлежна тела које може сматрати одговарајућим да дају експертски савет о примени ове конвенције у областима које спадају у оквир њихових односних мандата. Комитет може позвати специјализоване агенције и друге органе Уједињених нација да поднесу извештаје о примени ове конвенције у областима које спадају у оквир њихових активности.

(б) Комитет ће се приликом вршења свог мандата консултовати, уколико је то потребно, са другим релевантним телима установљеним на основу међународних уговора о људским правима, како би се обезбедила доследност њихових односних смерница, сугестија и општих препорука у извештају и како би се избегло дуплирање и поклапање у вршењу њихових функција.

Члан 39.

Извештај Комитета

Комитет подноси извештај сваке две године Генералној скупштини и Економском и социјалном савету о својим активностима и може давати сугестије и опште препоруке које се заснивају на разматрању извештаја и информација које је добио од држава страна уговорница. Те сугестије и опште препоруке се укључују у извештај Комитета заједно с коментарима, уколико их има, држава страна уговорница.

Члан 40.

Конференција држава страна уговорница

1. Државе стране уговорнице се редовно састају на Конференцији држава страна уговорница ради разматрања било којег питања у вези с применом ове конвенције.

2. Најкасније шест месеци након ступања ове конвенције на снагу, генерални секретар Уједињених нација сазива Конференцију држава страна уговорница. Наредне састанке генерални секретар сазива сваке две године или на основу одлуке Конференције држава страна уговорница.

Члан 41.

Депозитар

Генерални секретар Уједињених нација је депозитар ове конвенције.

Члан 42.

Потписивање

Ова конвенција је отворена за потписивање свим државама странама уговорницама и организацијама за регионалне интеграције почев од 30. марта 2007. године, у седишту Уједињених нација у Њујорку.

Члан 43.

Обавезна сагласност

Ова конвенција подлеже ратификацији држава потписница и званичној потврди организација за регионалне интеграције потписница исте. Конвенција је отворена за

приступање било које државе или организације за регионалне интеграције, које нису потписале ову конвенцију.

Члан 44.

Организације за регионалне интеграције

1. "Организација за регионалне интеграције" означава било коју организацију коју успоставе суверене државе одређеног региона, на коју су њене државе чланице пренеле надлежност у вези с питањима која су предмет ове конвенције. Те организације ће, у својим инструментима о званичном потврђивању или приступању, навести степен својих надлежности у вези с питањима којима се бави ова конвенција. Оне ће накнадно обавестити депозитара о било којој значајној измени степена својих надлежности.

2. Позивање на "државе стране уговорнице" у овој конвенцији односи се и на ове организације у границама њихових надлежности.

3. За сврхе члана 45. став 1. и члана 47. ст. 2. и 3. ове конвенције, било који инструмент који је депоновала нека организација за регионалне интеграције неће се узимати у обзир.

4. Организације за регионалне интеграције могу, кад је реч о питањима из њихове надлежности, користити своје право да гласају на Конференцији држава страна уговорница, при чему је број гласова једнак броју њихових држава чланица које су стране уговорнице ове конвенције. Таква организација неће користити своје право да гласа уколико било која од њених држава чланица остварује своје право и обратно.

Члан 45.

Ступање на снагу

1. Ова конвенција ступа на снагу тридесетог дана након депоновања двадесетог инструмента о ратификацији или приступању.

2. За сваку државу или организацију за регионалне интеграције, ратификовање, званично потврђивање или приступање овој конвенцији након депоновања двадесетог таквог инструмента, ова конвенција ступа на снагу тридесетог дана након депоновања таквог њеног инструмента.

Члан 46.

Резерве

1. Резерве које су неспојиве с предметом и сврхом ове конвенције нису допуштене.
2. Резерве се могу повући у свако доба.

Члан 47.

Измене и допуне

1. Свака држава страна уговорница може предложити измену и допуну ове конвенције и доставити је генералном секретару Уједињених нација. Генерални секретар обавештава државе стране уговорнице о свакој предложеној измени и допуни с молбом да га извести да ли су за одржавање конференције држава страна уговорница на којој би се разматрали ови предлози и доносиле одлуке о њима. У случају да се у року од четири месеца од датума таквог обавештења, најмање једна трећина држава страна уговорница изјасни за такву конференцију, генерални секретар ће сазвати конференцију под покровитељством Уједињених нација. Сваку измену и допуну коју усвоји двотрећинска већина држава страна уговорница које су присутне и које гласају генерални секретар доставља Генералној скупштини Уједињених нација на одобрење, а потом свим државама странама уговорницама на прихватање.

2. Свака измена и допуна усвојена и одобрена у складу са ставом 1. овог члана ступа на снагу тридесетог дана пошто број инструмената о прихватању који су депоновани достигне број од две трећине држава страна уговорница на дан усвајања те измене и допуне. Након тога, измена и допуна ступа на снагу за сваку државу страну уговорницу појединачно тридесетог дана након депоновања њеног инструмента о прихватању. Измена и допуна обавезује само оне државе стране уговорнице које су је прихватиле.

3. Уколико Конференција држава страна уговорница тако одлучи консенсусом, измена и допуна која је усвојена и одобрена у складу са ставом 1. овог члана која се односи искључиво на чл. 34, 38, 39. и 40. ступа на снагу за све државе стране уговорнице тридесетог дана након што број депонованих инструмената о прихватању достигне две трећине од броја држава страна уговорница на дан усвајања те измене и допуне.

Члан 48.

Отказивање

Држава страна уговорница може отказати ову конвенцију писменим обавештењем упућеним генералном секретару Уједињених нација. Отказивање ступа на снагу по истеку године дана након датума пријема обавештења од стране генералног секретара.

Члан 49.

Доступан формат

Текст ове конвенције на располагању је у доступним форматима.

Члан 50.

Веродостојност текста

Текстови ове конвенције на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском језику једнако су веродостојни.